

1. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
2. Проект Закону про основи національного спротиву. Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72035.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/514-516

Кирило ЧУКАЛОВ

курсант навчальної групи Ф4-202

Діана КІРІКА

доцент кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ГРУПИ ПРЕВЕНТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРАХ

При будь-яких діях чи подіях у суспільстві безпекова складова є надзвичайно важливою, тим паче в умовах конфліктів та загроз. У зв'язку з війною та агресією ця складова стала пріоритетною саме для України. Зі введенням режиму воєнного стану та відбиттям збройного вторгнення ворога на нашій території постало питання забезпечення публічної безпеки і порядку в цих незвичних умовах. У даному контексті, коли громадяни активно виражають свої погляди та позиції, роль поліції у забезпеченні безпеки, захисті прав та сприянні діалогу стає необхідною для підтримання громадського порядку та забезпечення мирного співіснування.

Після подій, які відбулися в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 р., застаріла система охорони громадського порядку виявилася абсолютно неефективною, такою, що не враховувала тенденції розвитку суспільства, світового поліцейського досвіду у протидії груповим порушенням публічного порядку та масовим заворушенням. Це зумовило послідовне реформування сектора цивільної безпеки шляхом стратегічних консультацій і практичної підтримки заходів з реформування відповідно до стандартів Європейського Союзу та міжнародних принципів.

Консультативною місією Європейського Союзу в Україні було запропоновано запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів [1, с. 220]. Саме наказ МВС України № 706 від 23 серпня 2018 р. «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів» [2] закріпив впровадження новітніх європейських технологій забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів в Україні [3, с. 33]. Даний документ запровадив новий, більш демократичний підхід до забезпечення охорони публічного порядку.

«Серед суб'єктів, які забезпечують належний рівень публічної безпеки та порядку, провідне місце посідає Національна поліція України. З проведенням реформи, прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» започатковано нові засади діяльності поліції, яка спрямована на служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку» [4, с. 123–124]. Так, поліція спроможна вирішувати конфлікти без використання сили та вести конструктивний діалог з громадськістю. Поліція діалогу – це новий крок у реформуванні правоохоронної системи України, новий виток з Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України «скандинавської моделі» забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів.

Основною метою введення «скандинавської моделі» стало:

- забезпечення конституційних прав та свобод громадян;
- мінімізація фізичного контакту поліцейських та учасників масових заходів;
- запобігання травмуванню людей та пошкодженню майна [3, с. 33–34].

Одним з суттєвих нововведень нової моделі охорони публічного порядку є створення підрозділу превентивної комунікації, або поліції діалогу. Проблемою став брак нормативно закріплених положень переговорної діяльності поліцейських груп превентивної комунікації під час масових заходів.

Поліція діалогу є унікальним підрозділом Національної поліції України, створеним з метою апробації європейських стандартів у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку в публічних місцях у зв'язку з проведенням мирних зібрань та інших масових заходів. Основним завданням поліції стала ефективна комунікація і деескалація можливих конфліктних ситуацій задля того, щоб масові заходи та демонстрації залишалися мирними і не вели до силового протистояння.

Україна далеко не перший рік рухається шляхом встановлення партнерських відносин між правоохоронними органами та громадою. Ще на початку 2000-х років на Харківщині було проведено низку експериментів з упровадження моделі «community policing» у діяльність поліції на місцевому рівні. У ході нашого дослідження було проведено опитування серед мешканців міста щодо того, наскільки активно вони готові контактувати з поліцією під час масованих заходів, маршів та інших зібрань. Відповіді та результати були досить яскраві та позитивні, адже під час війни довіра до поліції зросла та досягла досить втішних результатів: 98 % людей готові розмовляти та спілкуватися з поліцейськими діалогу, оскільки розуміють, що їхня робота не в тому, щоб завдати шкоди порушникам правопорядку, а в тому, щоб вирішувати усе словом та довірою.

Робота поліції з громадськістю може з користю для справи налагоджувати відносини та довіру, сприяти інтеграції суспільства, отриманню та розповсюдженню оперативної інформації про злочинні та терористичні акти, виявляти та ізолювати «зловмисників». Проте не можна залишити поза увагою і проблемні аспекти. Прикладами ключових проблем соціального правопорядку, які базуються на непорозуміннях між громадою та поліцією, є: недостатня кількість офіцерів поліції; правовий нігілізм; недовіра до поліції. Заслуговує на увагу запропонований в свій час Головним управлінням Національної поліції в Харківській області проект щодо становлення поліції діалогу на постійній основі.

Експерименти виявились результативними та були високо оцінені керівництвом МВС України, однак не отримали продовження внаслідок закінчення зовнішнього фінансування. Головний висновок із цього – українська поліція може працювати за моделлю «community policing», але для цього повинна бути політична воля, матеріально-технічна та організаційна підтримка з боку керівництва відповідних територіальних підрозділів Національної поліції та Міністерства внутрішніх справ у цілому. За ці роки відбулось багато змін і українська поліція суттєво просунулась на шляху реформування та встановлення партнерства з громадою.

Термін «публічна безпека і порядок» вперше на законодавчому рівні з'являється у Законі України «Про Національну поліцію» [5], однак там немає його визначення, і він використовується паралельно з термінами «громадський порядок» та «громадська безпека». Однією із перших спроб визначення поняття публічний порядок є ст. 5 проекту Закону України «Про публічний порядок», в якому вказано: «...публічним порядком є урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі...». У контексті норм законів України саме поліція діалогу повинна бути особливо підготовленою до взаємодії з громадськістю, що вимагає і професійних навичок спілкування, і здатності ефективно вирішувати існуючі конфлікти шляхом переговорів та компромісу.

«Слід акцентувати увагу на тому, що використання проактивних методів має на меті мінімізувати фізичний контакт між поліцією та учасниками заходу, що дозволить безконфліктно забезпечити правопорядок під час проведення масових заходів, що є одним із ключових пріоритетів у реформуванні поліцейської діяльності, а також зменшити напруження серед учасників масових заходів та в суспільстві загалом» [1, с. 221]. Важливим аспектом є підвищення свідомості громадськості про права та обов'язки у взаємодії з поліцією, що сприяє покращенню взаємин та підвищенню рівня безпеки в суспільстві.

Безумовно, забезпечення стабільності, захисту життя та майна громадян, збереження

суверенітету та територіальної цілісності є головним пріоритетом держави. Вагоме значення для впровадження нових практик з охорони публічного порядку, взаємодії Національної поліції з державними і громадськими інституціями у цій сфері має вивчення міжнародного досвіду діяльності правоохоронних органів та можливості його запровадження в національній практиці.

На сьогодні вбачається необхідність у розробленні на основі законів України «Про національну безпеку України», «Про Національну поліцію» та Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів відомчого нормативно-правового акта, який би, спираючись на досвід діяльності поліції скандинавських країн щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час проведення масових заходів, містив у собі весь комплекс питань забезпечення публічної безпеки та порядку [3, с. 221].

Отже, «скандинавська модель» превентивної комунікації та охорони порядку є ефективним підходом до забезпечення безпеки та сприяння громадській довірі до правоохоронних органів. Ця модель ґрунтується на принципах відкритості, діалогу та співпраці між поліцією та громадськістю. Вона включає в себе регулярний контакт поліцейських з мешканцями, відкриті громадські наради, спільні патрулювання та інші заходи, спрямовані на взаємодію та взаєморозуміння між сторонами. Ця модель допомагає збільшити ефективність роботи поліції через покращення інформаційної обміну та реагування на потреби спільноти.

1. Покайчук В. Організаційно-правові передумови впровадження Скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку в Україні. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали V Міжнар. наук.-практич. конф.* (м. Дніпро, 12 бер. 2021 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. С. 219–221.

2. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : наказ МВС України від 23 серпня 2018 р. № 706. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MVS873>.

3. Власенко І. В. Основні особливості «скандинавської моделі» забезпечення публічної безпеки. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 33–34.

4. Ульянов О. І., Ніколаєв О. Т., Бахчеван Є. Ф. Запровадження Скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів у діяльності Національної поліції України. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2021. № 1 (1). С. 123–131.

5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/516-517

Артем ШИНКАРУК
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Олександр ЖУРАВЕЛЬ
старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії

СИСТЕМА ОРГАНІВ МВС УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення безпеки є однією з найважливіших функцій будь-якої країни. У сучасному глобалізованому світі, де взаємозв'язок між країнами стає все тіснішим, роль правоохоронних органів, зокрема органів системи Міністерства внутрішніх справ, в